

Datum: 12 november 2020

Onderwerp: opleidingsplaatsen voor gz-psychologen

Geachte leden van de vaste commissie VWS,

Met het oog op het Notaoverleg GGZ op 19 november a.s. vraagt een brede coalitie van organisaties uw aandacht voor het nijpende tekort aan opleidingsplaatsen voor gezondheidszorgpsychologen (gz-psychologen). De brede coalitie omvat het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), het Landelijk P-opleiders Overleg, de Nederlandse Vereniging voor Gezondheidszorgpsychologie (NVGzP), P3NL, de Landelijke Vereniging van Vrijgevestigde Psychologen & Psychotherapeuten (LVVP), de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie (NVP), de Nederlandse ggz, ActiZ en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Gz-psychologen zijn niet alleen actief in de geestelijke gezondheidszorg, maar ook in onder meer de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg.

Gezamenlijk roepen wij u op om:

- 1. voor 2021 extra opleidingsplaatsen voor gz-psychologen mogelijk te maken via substitutie van onbenutte opleidingsplaatsen voor klinisch psychologen;**
- 2. de discussie te voeren met de staatssecretaris om de enorme kloof tussen het aantal opleidingsplaatsen en de vraag naar gz-psychologen *structureel* te dichten.**

Urgent: extra opleidingsplaatsen noodzakelijk voor 2021

De geestelijke gezondheidszorg kampt al enige tijd met een ernstig tekort aan gz-psychologen. Posities blijven structureel onbezet, met alle consequenties van dien voor de patiënt. In de strijd tegen de wachttijden is het nijpende tekort aan gz-psychologen een belangrijke hinderpaal. Ook in de langdurige zorg neemt de vraag naar gz-psychologen toe.

Een duidelijke oorzaak voor het tekort aan gz-psychologen is het gebrek aan voldoende opleidingsplaatsen. Al meerdere jaren wordt het aantal beschikbaar gestelde opleidingsplaatsen *vé*r overvraagd. Vanwege het beperkte aantal opleidingsplaatsen voor gz-psychologen zijn er voor 2021 bijna 550 geschikte kandidaten afgewezen (1.334 aanvragen voor 787 plaatsen). En dat terwijl het tekort aan gz-psychologen nijpend is.

Net zoals in de afgelopen jaren gebeurde, roepen wij de Tweede Kamer en de staatssecretaris op om het aantal opleidingsplaatsen incidenteel uit te breiden. Daar zijn in de afgelopen jaren meerdere manieren voor gevonden (zie bijgevoegde factsheet), waaronder het inzetten van onbenutte opleidingsplaatsen voor klinisch psychologen voor die van gz-psychologen (substitutie).

Structureel toereikend aantal opleidingsplaatsen

Naast opnieuw een incidentele uitbreiding van het aantal opleidingsplaatsen, roepen wij u van harte op de discussie te voeren met de staatssecretaris om een *structurele* oplossing te vinden voor het tekort aan

opleidingsplaatsen. Dat veldpartijen dit probleem elk jaar opnieuw aanhangig moeten maken, onderstreept dat het een structureel probleem betreft. De creativiteit die in de afgelopen jaren ingezet is om incidentele oplossingen te bedenken, zou wat ons betreft ingezet moeten worden om de enorme kloof tussen het aantal opleidingsplaatsen en de vraag naar gz-psychologen structureel te dichten. Wij doen een dringend beroep op u de staatssecretaris daarop te bevragen.

Als bijlage treft u een factsheet aan over de opleidingsplaatsen voor gz-psychologen.

Tot een nadere toelichting zijn onderstaande partijen vanzelfsprekend graag bereid.

Met vriendelijke groet,

Monique Rook, *directeur NIP*

Anneloes van den Broek, *voorzitter Landelijk P-opleiders Overleg*

Willeke Brinkman, *directeur NVGzP*

Marnix de Romph, *directeur P3NL*

Dick Nieuwpoort, *plv. directeur LVVP*

Astrid Nolet, *directeur NVP*

Veronique Esman-Peeters, *directeur de Nederlandse ggz*

Wouter van Soest, *directeur ActiZ*

Frank Bluiminck, *directeur VGN*

BIJLAGE

Factsheet opleidingsplaatsen gz-psychologen

Ernstig tekort aan gz-psychologen, binnen en buiten de ggz

- Posities bij ggz-aanbieders blijven structureel onbezet, met alle consequenties van dien voor de patiënt. Gevolgen heeft het ook voor de professionals die zich maximaal inspinnen om met te weinig collega's toch de zorg te kunnen blijven bieden die nodig is. Het dwingt instellingen er steeds vaker toe om de zorg anders in te richten, bijvoorbeeld door vaker minder gekwalificeerde masterpsychologen in te zetten op vacatures van gz-psychologen, waardoor het tekort aan gz-psychologen versluiert raakt en de zorg kwalitatief slechter wordt. Dat is nadelig voor de algehele keten en voor de kwaliteit van de zorg. Na talloze vruchteloze exercities besparen sommige instellingen zich zelfs de kosten om geschikte kandidaten te werven.
- Naast de geestelijke gezondheidszorg ondervindt ook de langdurige zorg, waaronder de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg, de negatieve gevolgen van het tekort aan gz-psychologen, onder meer bij de invulling van de posities voor Wzd-functionaris vanwege de Wet zorg en dwang. De forse toename van psychogeriatrische aandoeningen vraagt om meer gedragsdeskundigheid in de ouderenzorg en gehandicaptenzorg (tussen 2015 en 2018 nam het aantal Wlz-cliënten met zorg thuis dat psychogeriatrische aandoeningen heeft toe met ruim 51%). Het tekort is eveneens voelbaar in de jeugdhulp, de revalidatiezorg en de ziekenhuiszorg.
- Het tekort aan gz-psychologen manifesteert zich ook sterk in de forensische zorg, waar naast gezondheid ook veiligheid een belangrijke pijler is. De Inspectie Justitie en Veiligheid wijst in haar recente rapport van 14 oktober jl. over de resocialisatie van tbs-gestelden indringend naar de druk op hoofdbehandelaren (gz-psychologen) in tbs-klinieken, omdat ook daar sprake is van een (onverantwoord) groot personeelstekort.

In 2021 grote terugval in aantal opleidingsplaatsen

- In 2020 zijn bijna 1.000 psychologen gestart met hun tweejarige vervolgopleiding tot gz-psycholoog. In 2019 waren dat er 935.
- Voor 2021 heeft het ministerie van VWS het aantal opleidingsplaatsen sterk teruggebracht: volgend jaar zijn slechts 787 plaatsen beschikbaar. De staatssecretaris koerst voor 2021 alleen op de raming van het Capaciteitsorgaan, waardoor de daadwerkelijke behoefte aan gz-psychologen in de geestelijke gezondheidszorg, de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg onvoldoende in ogenschouw wordt genomen.
- Voor die 787 opleidingsplaatsen zijn 1.334 (!) aanvragen gedaan. Dat betekent dat bijna 550 geschikte kandidaten voor de opleiding worden afgewezen, terwijl het tekort aan gz-psychologen nijpend is.
- Waar in de afgelopen jaren creatieve manieren werden gevonden om het aantal opleidingsplaatsen tijdelijk te verhogen, is het ministerie van VWS daar dit jaar om onduidelijke redenen niet toe bereid.
- Vanwege onvoldoende geschikte kandidaten voor de opleiding tot klinisch psycholoog, worden volgend jaar 86 opleidingsplaatsen tot *klinisch* psycholoog *niét* benut. Toelating tot de opleiding tot klinisch psycholoog vereist een afgeronde opleiding tot gz-psycholoog, waaraan nu juist een tekort is.

Mogelijkheden om opleidingsplaatsen uit te breiden

In de afgelopen jaren is op drie manieren het aantal opleidingsplaatsen voor gz-psychologen incidenteel uitgebreid om het gat tussen de raming van het Capaciteitsorgaan (de oorspronkelijk ingeschatte behoefte) en de *daadwerkelijke* actuele behoefte aan gz-psychologen te helpen dichten:

1. Vanuit het Hoofdlijnenakkoord GGZ kwamen 185 extra plaatsen beschikbaar.
2. De Tweede Kamer amendeerde vorig jaar de VWS-begroting om 100 extra gz-psychologen op te kunnen leiden.
3. De staatssecretaris wendde vorig jaar de onbenutte opleidingsplaatsen voor klinisch psychologen aan om daarmee extra opleidingsplaatsen voor gz-psychologen te creëren (substitutie). Voor de opleidingsplaatsen tot klinisch psycholoog is sprake van 'onderuitputting', met name vanwege het tekort aan gz-psychologen. Door deze ongebruikte opleidingsplaatsen op een andere manier in te zetten konden 119 extra gz-psychologen worden opgeleid.

De veldpartijen verwelkomden bovenstaande pragmatische hulp om het tekort aan gz-psychologen te verminderen, ook al was het niet afdoende. De discussie over een structurele oplossing dient daarom beslist gevoerd te worden.